

Explanatio sancti Thome

conuertant qz vt dicit Exodi. 36. Cortina cortinā trahit
zc. Et apoc. vlti. Qui audit dicat veni. Nam qñ quis vt
det alios conuertit facilius conuertit. Et qñ ad ista duo
apltus sperat augeri gloriā suaz de corinthijs. Primo scz
de pfectu eoz in melius. Et ideo dicit Dico qz nec in im
mensum gloriāmur de conuersione vestra per nos causata
olim. Sed adhuc habētes scz sumus spes magnificari in
futuro. i. augeri gloriā nostrā crescentis fidei vestre in vo
bis. i. de fide vestra crescete z pfecte in melius per nos
na opera. 1. Petri. 2. Lac occupate vt in eo crescatis
in salutē zc. Et iterū secūdo speramus magnificari in co
uersione alioz per vos. Et ideo dicit. In abundantia zc.
Id est in abundantia predicationis non solū in vobis. sed et
am in illa loca que vltra vos sunt. z hoc fm regulā nram
id est fm qz in iunctū est nobis a xpo. nō solū euangelizare
vobis sed oibus gentibus. Mar. vlti. Euntēs in mundū
vniuersū zc. Nec tamē sumus habētes spem in aliena re
gula. i. nō speram⁹ gloriari nec gloriāmur in aliqua alie
na regula. Quasi dicat. Non in illis que pparata sunt ab
alijs. i. quos alij dixerūt ad fidez. sed faciā fructū in illis
in quibus ab alijs nō est predicatū. Rom. 15. Predicauit
euangeliū hoc nō vbi noiatus est xpus. Contra est qz pe
trus pdicauit rome ante qz predicaret ibi paulus. Unde
dicendū est qz nō dicit hoc: recūsans pdicare vbi alius p
dicasset. sed dicit qz intendit predicare etiaz vbi non pre
dicasset aliquis. Consequēter cū dicit. Qui autē gloriā
tur zc. ostendit qz nō excedit mensurā suam quantū ad id
in quo gloriā dicit: Quia si ego gloriōr in eo in quo glo
riandū est non excedo. Cuz autē gloriandū sit in deo: qui
gloriā in dño gloriā. Jer. 9. In hoc gloriā qui gloriā
zc. Potest autē hoc exponi tripliciter. Ino modo in vo
minio gloriatur. vt ly domino venoret obiectū gloriandi.
Quasi dicat. Ex hoc gloriā qz habet vñm amando et co
gnoscēdo. Jer. 9. In hoc gloriā zc. Alio modo gloriā
in dño. i. fm deū. et hoc modo gloriā qui gloriā de his
que dei sunt et nō de malis: sicut ille de quo dicit in ps.
Quid gloriāris in malitia. Alio modo in dño gloriā. i.
vt gloriā suaz reputet se habere a deo: totū quod cedit ad
gloriā suam referens in deū. 1. corinth. 4. Quid habes
quod nō accepisti. Si autē accepisti zc. Et sic accipit hic
cum dicit. Qui gloriā in dño gloriā. Quasi dicat: glo
rioz de predictis: sed nō quasi hoc a me habes. sed a deo.
Et hoc etiā est mensura vestra. quia totū bonū vestrū has
bet omni a nobis. Et vere in dño debemus gloriari nō no
bis imputare gloriā nostrā sed deo. Nam nō est pbatus.
Id est cōprobatus a deo vel hoibus ille qui seipm comen
dat. Proverb. 27. Laudet te zc. Sed ille que deus comen
dat. i. comendabilē facit bonis opibus z miraculis.
Nam deus est causa totius boni opis per hoies facti.

Capitulū vndecimū.

Ulinaz sustineretis modicū quid
insipientie mee. sed supportate me
Emulor enim vos dei emulatiōe
despondi eniz vos vni viro virgi
nē castam exhibere xpo. Timeo autēz ne si
cut serpens seduxit eam astutia sua: ita cor
rumpant sensus vestri z excidant a simplici
tate que est in xpo iesu.

Post qz apostol⁹ excusauit se de his que falso imponebā
tur sibi a pseudo: hic cōsequenter vt cōfuret eos scz pseu
do z reddat auctoritatē suā honorabilē comendat se cor
thijs. Circa hoc autē duo facit. Primo rationē sue com
mendatiōis assignat. Secdo ponit suā comendatiōē. ibi.

In quo quis audeat zc. Circa primū tria facit. Primo pe
tit vt eius insipientia supportet. Secdo subdit necessitatē
sue comendatiōis vt nō insipiens videat ibi. Emulor enim
vos zc. Tercio innuit qz dato qz sit insipiens. supportare
debet ibi. Iterū dicit ne quis zc. Circa primū duo facit.
Primo premitit suū desiderū: vt petitio sua facilius ex
audiat. Secdo ponit suaz petitiōē ibi. Sed z supportate
me. Desiderū autē apostoli est vt corinthijs sustineat apo
stolū comendantē se. Et ideo per aduerbiū optandi in ci
pit dicens. Utinā sustineretis zc. Circa qd sciendū est qz
precepta moralia sunt de agēdis que cuz sint particularia
z variabilia nō possunt determinari vna cōmuni ratiōe z
regula indefinite: sed oportet qñs preter regulā cōmunē
aliquid facere in aliquo casu emergēte. Quādo autē hoc
modo sit aliqd preter cōmunē regulā sapientes qui causā
hui⁹ considerāt non turbant nec reputant insipienter factū
esse. Indiscreti vero z minus sapientes non considerāt ex
qua cā hoc ita fiat turbant z reputāt stulte factū fore sicut
patet qz preceptū morale est nō occides. Aliqñ tamen ne
cesse est malos occidere. Et quādo hoc fit sapientes com
mendāt vel non reputāt male factū. Multi autē z heretici
damnāt dicētes hoc esse male factū. Quia ergo cōmuni
lex moralis est qz homo non comendet seipm fm qd dicit
Prover. 27. Laudet te alienus zc. potest fieri in aliquo
casu preter hanc cōmunē regulā vt homo comendet se
laudabiliter hoc factū. z tamē indiscreti hoc reputant insi
pentiā. Unde cum imineret casus quo apls deberet se cō
mendare. hortat eos ad hoc qz istud nō reputent ei ad in
sipientiā dicens. Utinā sustineretis scz patienter modicū
insipientie mee supportatō me. Et dicit modicū. quia si cō
mendaret se sine causa esset maxima insipientia. Et iterū si
comendaret se ex causa oīno vrgente tūc nihil esset ibi insi
pientie. Sed quia comendat se licet ex causa nō tamen oī
no vrgente cū alio modo posset cōfutare pseudo z qz com
mendat se multū: videt ibi esse aliquid insipientie. z hoc
est qz dicit. Modicū insipientie mee. Infra. 12. Factus suz
insipiens zc. Et licet sic sim insipiens. tamē supportate me
Et hoc debent facere qz subditi debēt supportare platos
z cōuērio. Gal. 6. Alter alterius onera zc. Ephe. 4.
Supportate inuicē in caritate. Necessitatē autē com
datiōis ostendit dicens. Emulor zc. Et circa hoc tria fas
cit. Primo ostēdit huiusmodi comendatiōē puenire ex
zelo. vt excludat insipientiā. Secdo dicit hunc zelū non es
se inordinatū. vt vitet in discretiōē. ibi. Timeo autē zc.
Tercio excludit eoz excusatiōē ibi. Nam si is. Circa pri
mū duo facit. Primo ponit zelū que habet ad eos sanctū
quia dei. Secdo ostendit causā huius zeli: quia incubebat
sibi ex officio ibi. Despōdi vos zc. Est ergo zelus scūs qz
emulor vos. i. diligo vos feruētē dei emulatiōe. Ad ho
norē dei non meū. Circa qd nota qz emulatio. put est idēz
quod zelus nō aliud est qz quidā motus animi bonus vel
malus tendentis in statū primū z importat feruorē amo
ris. Et ideo cōfuetur sic diffiniri. Zelus est amor: intēsus
nō patiens consortiū in amato. Et si quidē non pariat cō
fortiū in aliquo bono. puta. vitij vel alicui⁹ imperfectiōis
sed singulariter illud solus vult habere. tunc zelus est bo
nus z emulatio bona de qua dicit. 1. corinth. 12. Emulas
mini carismata zc. Gal. 4. Emulamini bonū in bono zc.
Tertij Be. 17. Zelo zelatus zc. ps. Zelus dom⁹ tue zc.
Si vero nō pariat consortiū in aliqua excellētia vel in ali
qua pspertate mūdi. tūc zelus est malus z emulatio ma
la. Hoc autē dono zelo seu emulatiōe aliqñ quis emulā
alios. p se sicut vir zelat pro vxore sua quā sibi soli vult ser
uari. Aliqñ vero zelat aliquis p alio sicut eunuchus zes
lat vxorē domini sui vt custodiat eā sibi. Sic apls popu
lū suū quez videbat paratū ad precipitiū z cuz sponso xpo

in epistolā II ad Corinthios XI

velle proficere dyabolo emulabatur: ne xps sponsus ve-
rus in eis aliquid dyaboli consortiū pateretur. Et ideo
dicit dei emulacione Quasi dicat non p me sed p xpo q̄
est sponsus. Iohan. 3. Qui habet sponsam sponsus est.
3. reg. 19. Zelo zelat' sum p dño tc. Unde autē aposto-
lo incubebat huiusmodi emulatio ostendit dicens: De-
spondi em̄ vos tc. Quasi diceret. Merito vos emulor
dei emulacione. quia ego sum paranympus huius ma-
trimonij. quod est inter vos et xpm. quia ego despondi
vos id est feci spōsalia que sunt p fidē et charitatē. **Uscē**
2. Sponsabo te mihi tc. Et ideo p̄tinet ad me custodire
vos. Quicūq; ergo cōuertit populum ad fidē et ad iusti-
ciam despondit eos xpo. Despondi in q̄ non multis. q̄a
que multis adheret polluitur. **Ic. 3.** Tu autem polluta
es tc. Sed vni christo scilicet viro perfecto virtutis ple-
nitudine. **Iac. 6.** Quiens nomen eius. **Ic. 31.** Nouis
faciet dominus super terram tc. Et dicitur christus vir
vnius quia singularis et q̄tum ad modum conceptionis
et quantū ad modum nascendi et q̄tum ad gratie plenit-
tudinē. **Ecc. 7.** Anum de mille tc. Mi in q̄ viro despō-
di vos exhibere virginē. **Nota** q̄ a plurali ad singula
redescendit dicens. Despondi vos in plurali. et exhibe-
re virginem in singulari. volens ostendere q̄ ex omni-
bus fidelibus sit vnū corpus et vna ecclia: que debet ef-
se virgo in omnibus mēbris suis. Et ideo dicit virginē
castam. In hominibus em̄ accipitur virginitas p inte-
gritate corporis. castitas p integritate mentis. **Mā** ali-
quando aliqua est virgo corpore que non est casta men-
te. Sic ecclia exhibet se xpo virginē qm̄ p̄seuerat in fide
et infra sacramenta absq; corruptione alicuius idolatrie
et infidelitatis. **Eze. 16.** Ad omne caput vie edificasti si-
gnum tc. Castam exhibet se quando existēs infra sacra-
menta et in fide xpi exhibet puritatē corporis et operis.
Ephē. 5. Et exhiberet sibi glorioſā eccliam nō habentē
maculam neq; rugā tc. Sed quia corinthij possent dice-
re non necesse est q̄ custodias nos et zelus tuus non ē ra-
tionalis q̄ nos bene seruabimus nosmetipsos. Ideo cō-
sequenter causam huius zeli ostendit dicens: **T**imeo au-
tem tc. **U**bi sciendū est q̄ in paradiso fuit coniugij adaz
et eue. Sed eua corrupta fuit per serpentē nō violenē s̄
astute in q̄ tum p̄misit falsum et suavit iniquū. Fallū q̄dez
cum dixit **Eritis sicut dii et nequa q̄ moriemini.** cū tamē
ex hoc ipsi incurrerent necessitatē mortis. Iniquū vero
vt transgrediretur et p̄teriret mandatū dei. **E**t fm̄ hāc
similitudinē ap̄lus loquens dicit eccliam esse sicut eua
quā dyabolus aliq̄ p̄secutus est manifeste per tyrānos
et potestates. et tunc sicut leo rugiens circuit querēs quē
deuoret. vt dicitur. **1. Pe. 5.** Aliquando molestat ecclie-
stiam latenter per hereticos q̄ p̄mittunt veritatē et simi-
lant se bonos et tunc sicut serpens seducit astutia sua p̄-
mittendo falsa. Et ideo dicit **T**imeo ne pseudo qui venit ad
vos seduxit a paradiso eam eiciens astutia sua p̄mittit do sal-
sa. **1. thi. 2.** Adam non est seductus sed mulier. Ita id ē
per similes deceptiones hereticorum corrūpanē sensus
vestri. **E**t dicit sensus vestri. quia sicut in matrimonio car-
nali cauet sponsus ne coniunx corrumpat carnaliter. ita
apostolus in hoc matrimonio spirituali timet ne corrū-
patur spiritualiter sensus cordis. **1. cor. 15.** **C**orrūpant
bonos mores tc. **E**t sensus spirituales de quib' **Sap. 1.**
Sentite de domo tc. **1. cor. 14.** **V**olite pueri effici sē-
sibus. **E**t excidant a simplicitate q̄ est in xpo iesu. **S**im-
plex em̄ est illud qd̄ corruptione caret. Pseudo ergo cō-
ponebant vnam sectā ex iudaismo et euangelio mandā-
tes simul cū euangelio seruari legalia. **A**li ergo excidit
a simplicitate xpi q̄ seducti a pseudo simul cū euangelio
seruant legalia: et hoc timebat apostolus de corinthijs.

Ec. 2. Ne peccatori ingredienti terrā duabus vijs. Et
contra puer. 11. Simplicitas iustorū diriget eos.

Lectio secunda.

Nam si is qui venit alium xpm pre-
dicat quē non predicauim' aut ali-
um spiritum accipitis quē non acce-
pistis: aut aliud euangeliū quod non rece-
pistis: recte pateremini. Existimo em̄ nihil
me minus fecisse a magnis apostolis. Nam
et si imperitus sermone; sed non sciētia In
omnibus autē manifestus suz vobis. Aut nū-
quid peccatū feci meipm̄ humiliās: vt vos
exaltemini. Quoniā gratis euāgelium dei
euangelizauī vobis. alias ecclesias expolia-
ui accipiens stipendiū ad ministeriū vrm̄.
Posito zelo quē ad corinthios habebat apostolus. et ostē-
so zelum esse rationabile: hic consequent' remouet eorū
excusationē. Et circa hoc duo facit. **P**rimo p̄ponit eos
rū excusationē. **S**ecūdo dō remouet eā ibi Existimo em̄
me tc. **C**irca primū sciendū est q̄ corinthij possent suspi-
cari q̄ ideo zelū haberet de eis. quia timet ne dimittant
doctrinā suā p̄pter doctrinā pseudo: unde possent dicerē
constat q̄ minus bona sunt dimittenda p̄pter magis bo-
na. **E**rgo si pseudo meliora doceant non debes turbari si
acquiescimus eis. **E**t ideo hanc excusationē ponit osten-
dendo q̄ nihil maius q̄ apostolus docēt et p̄dicant. **Mā**
apostol' tria p̄dicauit eis et docuit eos. **P**rimo q̄ essent
christi. **1. cor. 4.** Non em̄ predicamus nosmetipsos sed xpm
iesum. **S**ecundo q̄ haberent spiritū xpi. **Roma. 8.** Si
quis spiritū xpi non habet: hic non est ei'. **T**ertio vt re-
ciperent euangeliū xpi. **Ro. 1.** Non em̄ erubescō euāge-
lium tc. **E**rgo pseudo meliora vobis predicarēt vt
doceant recte faceretis et excusabiles essetis. **S**ed hoc
non faciunt. **E**t hoc est qd̄ dicit. **Mā** si is qui tc. **Q**uasi
dicat. **T**imeo ne pseudo qui venit ad vos nō missus sed
ex se sicut fur et latro **Iob. 10.** Quotquot venerūt fures
sunt et latrones. **Ic. 23.** Non mittebam eos et ipsi curre-
bāt. **Ro. 10.** Quomodo predicabunt nisi tc. **S**i in q̄ ta-
lis predicator predicat vobis aliū xpm scz excellētiorem
q̄ illū quem nos predicauimus. qd̄ non potest esse. qz vt
dicitur **cor. 8.** **U**nus dñs noster iesus xps per quē omnia
tc. **E**t hoc q̄m̄ ad primū. **A**ut aliū spiritū scz meliorem
accipitis scz per talē q̄ accepistis scz per nos id est mini-
sterio nostro qd̄ non potest esse quia vt dicitur. **1. cor. 12.**
Hec omnia operatur vnus atq; idē spiritus tc. **E**t hoc
q̄tum ad scdm̄. **A**ut predicat vobis aliud euangeliū id
est aliā p̄dicationē vt doctrinā quā p̄ nos nō recepistis.
Gal. 1. **D**iroz q̄ sic cito transferimini tc. **S**i in q̄ alia et
meliora faceretis vobis: pateremini id est faceretis excu-
sando vos. **E**t quia nō potest eis aliud euāgelij id ē me-
lius tradi. **I**deo apostol' excomunicat galathas si aliū
euangeliū recipiant. **Gal. 1.** **S**i quis aliud vobis euā-
gelizauerit tc. **C**onsequent' cū dicit. Existimo em̄ tc.
remouet hanc excusationē. **E**t circa hoc duo facit. **P**rimo
ostendit q̄ ipse non min' fecit eis q̄ alij. **S**ecūdo q̄ plus
ibi **A**ut nunqd̄ tc. **C**irca primū tria facit. **P**rimo osten-
dit q̄ nihil minus fecit facto q̄ alij apli. **S**ecundo inuit
q̄ non defuit ei facultas ad hoc faciendū ibi. **N**am et si i-
peritus sermone tc. **T**ertio ostendit euidentiā vtriusq;
ibi **I**n omnibus autē tc. **D**icit ergo. **R**ecte pateremini
vos seducti ab eis si melius predicarēt vobis sed hoc nō
est verum. **E**nim id est quia existimo me nihil minus fe-

Explanatio sancti Thome

esse in his a magnis apostolis id est quod petrus et iohannes quos isti habebant magnos. Et comparat se magnis apostolis. tum quia paulus videbatur et reputabatur ab eis minor: quod illi eo quod illi fuerant cum iesu et paulus non. tamen etiam quod pseudo dicebant se missos ab eis. Et ideo ostendit de se parum magnis apostolorum errorem remouet et pseudo confutat. Et non solum nihil minus fecit sed plus. I. corinth. 15. Plus omnibus laboravi. Et ne forte dicerent ei. unde tibi est facultas ad hoc faciendum cum sis impeditus lingue. Respondit quod ei facultas affuit ex magnitudine scientie dicens: Licet sum imperitus sermone tamen non sum imperitus scientia. 2. Pe. vlt. Sicut et charissimus frater noster paulus habet sapientiam etc. Sed hoc sciendum est quod pseudo querentes gloriam propriam et lucra sectantes nitebantur attrahere populum per ornata et subtilia et exquisita verba non attendentes nisi solum aures permulcere. Aplos vero quia non querebat utilitatem propriam sed solum dilatacionem fidei christi et profectum eius: ita proponebat verbum fidei ut omnes possent capere conformas se conditioni audientium et capacitati. Unde quia isti in principio non erant capaces alie doctrine. proposuit eis fide non in subtilitate sermonis sed eo modo quo capere possent scilicet plane et aperte. Et ideo isti dicebant cum esse imperitum sermone. I. cor. 1. Non in sapientia verbi etc. Et propter hoc dicit apostolus. licet sum imperitus sermone: ut vobis videtur hoc non fuit ex defectu scientie sed propter vos et quoad dispensationem quia tanquam puulis in christo lac potum dedi vobis etc. Et dicendum ad litteram quod apostolus fuit balbus. et ex hoc pseudo deridebant eum. Et ideo dicit. Et si imperitus sermone id est impeditus lingue. non tamen sum imperitus scientia. Exo. 4. Impeditus lingue et tardioris lingue sum. Quare autem nihil minus fecerim a magnis apostolis: euidenter apparet per ea que feci vobis. Et ideo dicit. In omnibus predictis manifestatus sum in vobis: qui experti estis que per me sunt. I. cor. 9. Signaculum apostolorum mei vos estis in domino. et infra. 12. Signa tamen apostolorum mei facta sunt super vos etc. Consequenter cum dicit. Aut nunc quid peccatum etc. Ostendit quod plus fecit quam omnes alij. et hoc quia predicauit sine sumptibus. Circa hoc duo facit. Primo ponit factum. Secundo causam facti assignat ibi. Quare. quia non diligo vos etc. Circa primum duo facit. Primo ostendit factum primum ad preteritum. Secundo primum ad futurum ibi. Et in omnibus etc. Factum autem preteritum ostendit dupliciter. Primo in generali. Secundo in speciali ibi. Quia gratis etc. Dicit ergo Recte dico quod nihil minus feci ab illis: nisi forte hoc reputetis male et minus factum quia diminui de auctoritate mea non accipiens sumptum a vobis. sed si hoc esset malum minus fecissem. Et ideo ostendit quod non est malum. Et hoc est quod dicit. Aut nunquam peccatum feci id est nunquam peccavi humilians meipsum et diminui de auctoritate mea. Quasi dicit. Mo. Ecc. 3. Quia tu maior es etc. I. cor. 9. Cum essem liber etc. Mat. 19. Qui humiliauerit se etc. Ratio autem humiliationis mee est non propter lucrum proprium sed propter promotionem vestram. Unde dicit. Et vos exaltemini id est in fide confirmemini. Corinthij autem auari erant. et ideo si a principio accepisset sumptus forte desisterent a fide. Item pseudo predicabant propter questum. Et ergo corinthij reciperent apostolum et pseudo auferret occasione questum gratis predicauit eis sine sumptibus propriis. Hoc autem quod dixerat in generali manifestat in speciali ibi. Quia gratis etc. Et facit duo. Primo ostendit quod sine sumptibus predicauit eis in primo aduentu ad eos. Secundo ostendit quod idem fecit in mora quam apud eos contraxit. ibi. Et cum essem etc. Circa primum duo

facit. Primo proponit quod intendit scilicet humilitationem dicens: In hoc humilians meipsum quasi euangelizauit vobis gratis id est sine sumptibus. non autem sine mercede quia hoc non est laudis. licet enim omnes possent capere sumptus persone ab eis quibus proponunt verbum dei nullus tamen predicare debet pro mercede et questu. Secundo quia possent dicere isti. unde ergo accepisti sumptus. respondet quod ab alijs ecclesijs dicens: Ecclesias alias exspoliavi accipiens ab eis stipendium ad ministerium vestrum. Et hoc conuincit eos quod non possunt dicere apostolo quod non liceret ei accipere ab eis. Si enim accipitur ab alijs ad seruitium eorum: multo magis liceret ei accipere ab ipsis. Et hoc etiam apparet quod legatus pape visitans vnam partem legationis potest accipere stipendia. Et quod dominus papa pro necessitate vnius patrie potest accipere subsidium ab alijs partibus mundi. Ratio est. quia ecclesia est sicut vnum corpus. videmus autem in corpore naturali quod natura quando deficit virtus in vno membro: subministrat humores et virtute accipiens ab alijs membris.

Lectio tertia.

Quod cum essem apud vos et egerem nulli onerosus fui. Nam quod mihi deerat suppleuerunt fratres qui venerant a macedonia: et in omnibus sine onere me vobis seruavi et fuabo. Est veritas christi in me: quoniam hec gloriatio non infringitur in me in regionibus achate. Quare quod non diligo vos Deus scit. Quod autem facio et facias ut amputet occasione eorum qui volunt occasione: ut in quo gloriatur inueniant sicut et nos. Nam eiusmodi pseudo apostoli sunt operarij subdoli: transfigurantes se in apostolos christi. Et non mirum. Ipse enim sathanas transfiguratur se in angelum lucis. Non est ergo magnum si ministri eius transfigurent velut ministri iusticie quorum finis erit secundum opera ipsorum.

Ostendo quod quando primo eis predicauit in ipso aduentu: euangelizauit eis gratis: hic ostendit quod nec etiam contrabendo moram apud eos accepit ab eis sumptus. Et primo hoc ostendit. Secundo vero respondet cuidam tacite questione ibi. Nam quod mihi etc. Dicit ergo Non solum quod primo veni ad vos non accipi a vobis sumptus: sed etiam ceterissem apud vos diu et etiam egerem. ut ostendat quod non dimisit eis sumptus propter diuitias. Nulli onerosus fui aliquid ab aliquo accipiendo. In quo apparet causa quare dimisit: quia corinthij propter auaritia eis innotam reputabant sibi onus ministrare sumptus. I. cor. 9. Non sumus vbi hac potestate. sed omnia sustinemus etc. Sed possent isti dicere. unde ergo habuisti necessaria? Et ideo responderet dicens: quod ab alijs ecclesijs id eo scilicet nihil accepi. quia illud quod mihi deerat scilicet a proprio quod lucrabat nocte laborando manibus suis apud aquila et presca. Erat enim scenofactorie artis per quam lucrabatur sibi necessaria Act. 2. Ad ea que mihi oportuerat etc. Illud ergo quod deerat non dedistis vos sed suppleuerunt fratres qui venerunt a macedonia: scilicet philippenses qui erant valde liberales. Quod de hoc in epistola

in epistolā II ad Corinthios XI

ad philipenses cōmendat eos. **Phil. 4.** Nulla ecclesia cōmūcauit mihi in ratione dati et accepti nisi vos. Sed corinthij erāt auari. **Consequenter** cū dicit. Et in omnibus sine onere ꝛc. Ostendit quomō se habebit in hoc ad eos in futurū dicens: q̄ etiā sine onere vult se habere ad eos. Et circa hoc duo facit. Primo ponit suā rationē cōmūnem. Secundo cōfert eā ibi. **Est veritas xpi ꝛc.** Dicit ergo non solū feci hoc scilicet q̄ gratis vobis euange- lizauit et nulli onerosus fui: sed etiā in omnibus seruabo me vobis sine onere sicut vsq̄ modo seruauit non dure re- prehendendo non seuerē corrigēdo: nec vestra accipiē- do. **Act. 3.** Argentū et aurū et vestē nullū cōcupiui. **Mu- meri. 16.** Tu scis q̄ nec assellū quidem acceperim ab eis dicit moyses ad dñm. **Samuel dicit. 1. reg. 12.** Loqui- mur me si oppressi ꝛc. Et q̄ ita facturus sit confirmat ex duobus. Primo ex eo qui loquitur in ipso scilicet chri- sto qui est veritas a qua non potest esse falsū. Et ideo di- cit. **Est veritas christi in me ꝛc.** Quasi dicat. Hoc q̄ dicit x̄i verū est. quia veritas christi loquitur in me ꝛc. hoc in- fra vltimo. An experimentū queritis eius qui in me ꝛc. Vel hoc potest accipi per modum iurātis. Quasi dicat deus qui est veritas et est in me scrutās corda sit mihi te- stis q̄ ita seruabo me. **Ro. 1.** Testis est mihi deus ꝛc. Secundo ex eo q̄ non intendit minuire gloriā suā sed augere. Apostolus etiā attribuebat sibi apud xpm ad ma- gnā gloriā q̄ ipse solus inter apostolos sine sumptu predicabat corinthijs. Et ideo dicit. Ideo seruabo me sine onere quoniam non infringetur id est nō minuetur in me hec gloria q̄ scilicet gratis predicō vobis: et q̄ a licit- is abstineo: propter salutē vestrā que quidem est gloriā xpi. quia ipse glorificatur per hoc in me. vel q̄ ego hanc gloriā habeo specialit̄ apud xpm. que quidem refrin- geretur in regionibus achate. vbi corinthum erat metro- polis si recepisset ab eis quia auari erant. habitabāt etiā in maritimis et erant intenti mercationibus et tales con- suerunt esse auari. **1. cor. 9.** Bonū est mihi magis mo- ri q̄ vt gloriā meā quis euacuet. **Consequenter** cū di- cit. Quare. quia non ꝛc. Ponit causā quare non acce- pit sumptus ab eis. Et circa hoc duo facit. Primo exclu- dit falsā causā. Secundo asstruit verā ibi. Quod au- tem facio ꝛc. Circa primū sciendū est q̄ pseudo impone- bant apostolo q̄ ideo nō recipiebat a corinthijs sumptus quia non diligebat eos et quia non intendebat eis bene- facere et seruire. Dicit ergo quā scilicet hoc facio. quia non diligo vos id est pro odio quod habeo ad vos sic di- cunt pseudo. deus scit q̄ diligo vos et q̄ nō odio hoc facio. **Job. vltimo.** Domine tu scis quia amo ꝛc. Sic er- go exclusā causā falsā sequitur vera ibi. Quod autē fa- cio ꝛc. Et circa hoc duo facit. Primo ponit verā causā. Secundo rationē huius assignat ibi. Nā eiusmodi pseu- do ꝛc. Circa primū sciendū est q̄ pseudo vt dictū est que- rebant lucra et gloriā. ppriam. Et ideo vt in reuerentia haberent nitebant̄ exterius sequi vestigia apostoli vel etiam si potuissent excellere ipm. Dicit ergo apostolus. Si ergo volunt me imitari in hoc imitentur vt nihil ac- cipiant. Et quia sciebat q̄ pseudo predicabant vt accipi- ant et per consequens q̄ non predicarent si deficeret eis lucrum. Dicit. Quod facio ideo facio et faciā hoc non p- pter odiū sed vt amputē occasionē eorum scilicet pseudo accipiendi vestra. eorū scilicet pseudo qui volunt supple- meo exemplo habere occasionē accipiendi vestra. Scie- bat etiā fm̄ **Ambro.** q̄ si non acciperēt non diu predica- rent. **Contrario** dicitur. **puq̄b. 9.** Da occasionē sapien- ti ꝛc. et hoc vt tales inueniant̄ scilicet pseudo sicut ꝛ nos scilicet non accipientes pecunias sicut et nos non accipi-

mus. In quo quidem ipsi gloriāntur scilicet q̄ imitātur nos. et ego nolo si perfecte volunt nos imitari q̄ accipi- ant. **1. cor. 7.** Solo omnes homines esse sicut et me scilicet et non accipientes. **Et in q̄ ꝛc.** Hoc legitur tripliciter. Uno modo sic vt inueniantur tales supple sicut et nos: accipiendo sicut nec nos accipimus et p- consequēs a p- dicatione cessando. In quo scilicet esse tales sicut et nos gloriāntur. contendebant̄ em̄ esse similes veris apostol. Secundo modo sic. vt in eo in quo gloriāntur scilicet ac- cipiendo. quia hoc solum querebant. inueniantur sicut ꝛ nos id est similes nobis cessando scilicet et desistendo ab acceptione vt nobis assimilentur. Tertio modo sic vt in eo in quo gloriāntur scilicet in nō accipiendo. dicit̄ em̄ se nihil accipere inueniantur sicut et nos id est nō melio- res nobis ne scilicet possint se in hoc nobis preferre. Nā eiusmodi hoc continuatur tripliciter. Primo modo sic: ita gloriāntur et contendunt nō sicut nos. Nā eiusmodi ꝛc. Secundo modo sic et vere desistūt accipere: vt no- bis assimilētur. Nā eiusmodi ꝛc. Tertio modo sic. ita in non accipiendo gloriāntur vt nobis similes videan- tur. Posita autem vera causā probat eam consequenter dicens: Nā eiusmodi ꝛc. Ostendens quomodo studēt assimulari apostolo. Et circa hoc tria facit. Primo pōt causā. Secundo probat eam ibi. Sed non mirū. **Ter- tio** consequenter ostendit differentiam pseudo ad ve- ros apostolos ibi. Quorum finis ꝛc. Dicit ergo recte di- co q̄ hoc facio vt amputem eis occasionē accipiendi. Nā huiusmodi pseudo apostoli sūt operarij scilicet fal- si. **Phil. 3.** Videte canes videte malos oparios ꝛc. Sub- doli id est callidi et vulpini sub specie religionis decipi- entes. **Ezech. 13.** Quasi vulpes in desertis ꝛc. Capite nobis vulpes paruulas qui demoliunt vineas ꝛc. **Eccl. 2.** Veniūt ad vos in vestimentis ouisū ꝛc. Et hoc est quod dicit transfigurantes se in apostolos christi id est exterius portantes signa bonorū apostolorum. **2. thimo. 3.** Habentes quidem speciem pietatis ꝛc. Et hoc probat quia sicut veri apostoli mittuntur a deo et informantur ab ipso. sic sathanas transformat se in angelum lucis qui est dux et incensor eorum ostendens se esse vel angelum dei vel aliquando christum. Non est ergo mirū neq̄ ma- gnum si ministri eius scilicet pseudo transformāt se in mi- nistros iusticie id est simulāt se esse iustos. **Ecclesiast. 10.** Scdm̄ iudicem populi sic et minister eius ꝛc. **Horan- dum** autem est q̄ sathanas trafiguratur se aliquando vif- biliter sicut beato martino vt deciperet eum. et hoc mo- do multos decepit. Sed ad hoc valet et necessaria est di- scretio spirituum quā specialiter deus contulit beato an- thonio. In hoc tamen potest cognosci q̄ sathanas sit. q̄ bonus angelus in principio hortatur ad bona et perseue- rat in eis. sed malus in principio quidez̄ pretendit bona sed postmodum volens explere desiderium suū et quodā intendit scilicet decipere inducit et instigat ad mala. **1. Johan. 4.** Omni spiritui nolite credere ꝛc. Et ideo Jo- hne cum videret angelum in cāpo suo dixit. **Judic. 5.** Hostes an aduersariozum? Aliud etiam signum est q̄ bonus angelus et si terreat in principio tamen statim cō- solatur et confortat sicut zachariam. **Luce. 1.** Me timeas zacharia. Et ad beatam virginem dixit. Me timeas ma- ria ꝛc. Malus autem angelus stupefacit et desolatū di- mittit. Et hoc ideo vt stupefactū facilius decipiat ꝛ per- suadeat sibi. Aliquando autē transfiguratur se inuisibili- ter et hoc quādo ea que in se mala sunt facit appareā bo- na: peruertendo sensus hominis et inflammando concu- piscenciam. **proverb. 14.** Est via que videtur homini res- eta ꝛc. Sic decepit monachum quendam cū proposuisset

Explanatio sancti Thome

In animo suo nunq̄ exire cellam: suggestit ei dyabolus q̄ bonum esset q̄ exiret ad ecclesiam et reciperet corp⁹ chris-
ti. Qui suggestiōi consentiens propositum mutauit va-
dens ad ecclesiam. Postmodum cognoscens eum fuisse
dyabolum gloriatus est monachus q̄ non deceperat eū
quia ad bonum ierat. et tamen iam remouit eum a pro-
posito continue standi in cella. Postmodum vero iterū
suggestit ei q̄ pater suus esset mortuus et dimiserat sibi
multas diuitias distribuēdas inter pauperes: q̄ iret ad
ciuitatem ad quā cum tret nunq̄ redijt ad cellam ⁊ mor-
tuus est in peccato. Unde valde difficile est q̄ homo ca-
ueat sibi et ideo recurrēdū est ad adiutorium diuinum.
Job. 4. Quis reuelabit faciē indumenti ei⁹ ⁊c. Quas
si dicat Nullus nisi deus. Consequenter ponit mini-
strozum et malozum et bonozum differentiam que consi-
stit in hoc q̄ finis illozum scilicet ministrozū christi et
sathane erunt fin opera eozum. Nam finis bonozū erit
bonus et malozū erit malus. et boni inducuntur ad bo-
num et mali ad malum. **Philipen. 3.** Quozum finis in-
teritus ⁊c. Item boni recipient bōa. et mali mala. **S. 5.**
Quines nos manifestari oportet ante tribunal christi.

Lectio quarta.

Iterum dico ne quis me putet insi-
pientem esse. Alioquin velut insipi-
entem accipite me: vt et ego modi-
cum quid gloriar. Quod loquor: nō loquor
scdm deū: sed quasi in insipientia in hac sub-
stantia glorie. quoniā multi gloriatur fm
carnem: et ego gloriar or. Libenter em̄ suf-
fertis insipientes cū sitis ipsi sapientes. Su-
stinētis enim si quis vos in seruitutez redi-
git: si quis deuorat. si quis accipit: si q̄s ex-
tollitur: si quis in faciem vos cedit. Scdm
ignobilitatem dico quasi nos infirmi fuen-
mus in hac parte.

Supra apostolus induxit corinthios q̄ patienter susti-
nerent suam cōmendationez: ostendens q̄ hoc faciebat
ex zelo quem habebat ad eos. ⁊ quia zelus ille erat ratio-
nabilis ⁊ ordinatus: hic autē consequenter ponit aliam
rationem per quam ostendit q̄ dato q̄ insipienter agerz
nihilominus tamen deberent eum supportare. Unde in
ista ratiōe procedit ex suppositione stulticie. In hac autē
parte duo facit. Primo enim proponit suā petitionem.
Secundo rationem victozū assignat ibi. Quod loquor
⁊c. In petitione autē sua duo facit. Primo enim petit q̄
non reputent eum insipientē quod pertinet ad premissaz
rationem. Et ideo dicit. Iterū dico q̄ ex quo zelus me-
us est rationalis et ego ratiōabiliter cōmēdo me ne q̄s
scilicet vestrum me reputet insipientem. Secundo petit
q̄ dato q̄ insipienter agat tamen supportent eum ⁊ hoc
pertinet ad rationem hanc. Et ideo dicit Alioquin id ē
si non ratiōabiliter cōmēdo me et penitus velitis me
ex hoc insipientem reputare tamē accipite id est support-
tate me velut insipientē. Et dicit velut. Quia licet ipsi
reputent eum insipientem in hoc tamē in rei veritate nō
ē insipiēs. Accipite me inq̄ velut insipientē vt et ego mo-
dicum quid gloriar. Et dicit modicum. quia infra com-
mendauit se de gloria que est fm carnē que valde modi-
ca est. **Job. 25.** Homo putredo et filius hominis vermis.

Ecclesiast. 10. Quid superbis terra et cinis. Rationem
autem victozū assignat dicens: Quod loquor ⁊c. **Dis-**
xerat autem tria. Primo quia supposuit se insipienter cō-
mendasse seipsum. Secundo q̄ vult gloriari. Tertio q̄
sustineant eum. Et horum trlum rationem assignat. Et
primo de hoc q̄ supposuit se insipienter cōmendare se.
Secundo quare vult gloriari ibi. Quoniam multi glori-
antur ⁊c. Tertio q̄ debeant eū supportare ibi. Libent-
er enim suffertis ⁊c. Dicit ergo primo. Ratio quare debe-
tis insipientē accipere me. est. quia illō quod loquor in
hac substantia glorie id est in cōmendatione carnis. que
a quibusdam appetitur ac si per eam debeant subsistere.
non loquor scdm deū sed quasi in insipientia. Et dicit ex-
ypositi sicut illud quod supra dixit. velut insipientem.
Unde ibi posuit Velut hō quasi. Ac si dicerz. Si nō
ratiōabiliter cōmendarem me tunc illud quod loquor
in cōmendatione mea non est scdm deum id est scdm ra-
tionem diuine sapientie. Et tunc merito acciperetis me
non scdm deū loqui sed insipienter supra. 10. Non enim
qui seipsum cōmendat ille probatus est ⁊c. **prover. 27.**
Laudet te alienus ⁊c. Rationem autē sue cōmendatio-
nis et glorie ostendit subdens: Quoniam multi gloriā-
tur ⁊c. Tbi sciendum est q̄ pseudo quia ex iudeis erant
gloriabantur scdm carnē: dicentes se esse filios abrahe
⁊ ex hoc volebant haberi in reuerentia a corinthijs ⁊ au-
toritate. Dicit ergo apostolus. dato q̄ sit insipientia q̄
gloriet scdm carnem. tamen quoniam multi scilicet pseu-
do gloriatur scdm carnem et ego etiam gloriabor scdm
carnem **prover. 26.** Responde stulto scdm stulticiā su-
am ne sibi sapiens videatur. Sed contra est quia sene-
ca dicit Summa malozū est quod ad exemplū vnitur. Et
exod. 23. Non sequaris turbā ad faciendū malum. Non
ergo apostolus debet gloriari scdm carnem eo q̄ pseudo
gloriantur. Respondeo dicendū est q̄ licz sit eadē mate-
ria gloriatiōis non tamen est eadem intentio et idem fi-
nis. quia pseudo cōmendabant se propter gloriā pro-
priam ⁊ vt ipi haberentur in auctoritate et possent lucra-
ri: apostolus autem gloriabatur vt verbum dei per eum
predicatum esset maioris auctoritatis et ponderis ⁊ fru-
ctum faceret christo. Rationem autem quare debeant
eum supportare subdit dicens. Libenter enim suffertis
⁊c. Et primo ponit rationem hanc q̄ scilicet debeant eū
supportare. Possent em̄ dicere. Quare debemus te sup-
portare si es insipiens. Et dicit apostolus q̄ ideo q̄ cuz
vos ipsi sitis sapientes in oculis vestris ⁊ in vestra repu-
tatione libenter suffertis id est estis consueti supportare
insipientes pseudo. scilicet. Secundo ostēdit in quo sup-
portent insipientes. Et ponit quinqz graua que sustine-
bant a pseudo. primum est iugum seruitutis. Et quantū
ad hoc dicit. Sustinetis enim si quis id est aliquis pseu-
do redigit vos in seruitutem. Quasi dicat per christum
liberati fuisitis a seruitute legis que est in timore: et redu-
cti estis in libertatē filiozū dei: que est in charitate. **Gal. 4.**
Non sumus ancille filij sed libere. Et tamen vos su-
stinētis pseudo qui ex huiusmodi libertate redigit vos in
seruitutē legis quia cogunt vos seruare legalia. **Gal. 5.**
Nolite iugo seruitutis ⁊c. Multo ergo magis debetis su-
stinere me qui volo vos preseruare in libertatem christi
q̄ pseudo qui volunt vos reducere in seruitutem legis.
Secundū est graue valde scilicet q̄ pseudo viuūt de bos-
nis vestris laute: nos vero non. **S. 8.** Non vt alij sit re-
missio ⁊c. Et tō dicit. Si quis deuorat. **Matth. 23.** Ne
qui comeditis domos viduarum ⁊c. Tertium graue est
depredatio et expoliatio. quia isti ad litterā blandis ver-
bis ⁊ pretextu pietatis accipiebant eis omnia. ⁊ quātūz

in epistolā II ad Corinthios XI

ad hoc dicit **S**i quis accipit id est blande decipit subtra-
hendo vestra Romano. 16. Per blandos sermones se-
ducunt corda insipientium. Quartus graue est nimia ta-
ctantia super eos cum corinthiorum contempnū. Ideo dicit
Si quis extollitur iactando se importune Ecclesiasti. 6.
Non te extollas in cogitatione etc. Quintum graue est
illatio opprobriorum. Nam pseudo non solum tam graua
eis inferabant: sed super hoc addebant improperia dice-
tes eis iniurias: et maxime de ignobilitate. Nam quod ipsi
erant iudei et cultores vniuersi dicebant se nobiles esse
et corinthios ignobiles. quia non erant de semine abra-
he nec circumcisi et quod de idolatris. Et quantum ad hoc vi-
dit. Si quis in faciem vos credit id est coram vobis infert
contumelias et dicit iniurias. Et huiusmodi iniurie sunt
fieri ignobilitatem quam vobis obijciunt. Et tamen illos
sustinetis et nos non quasi nos fuerimus infirmi in hac
parte glorie quam attribulistis eis. preferendo eos nobis pro-
fertim cum pseudo dicant quod ideo nos non dicimus nec fas-
cimur vobis ista: quia nos sumus infirmi in hac parte id est
quia sumus ignobiles. 1. corin. 4. Vos infirmi vos for-
tes: vos nobiles nos ignobiles.

Lectio quinta.

In quo quis audet in insipientia di-
co audeo et ego. Hebrei sunt et ego.
Israelite sunt et ego Semen abrahe
sunt et ego. Ministri christi sunt et ego. Et
minus sapiens dico plus ego. In laboribus
plurimis. in carceribus abundantius. in pla-
gis supra modum. in mortibus frequenter.
a iudeis quinquies quadragenas vna mi-
nus accepi. Ter virgis cesus sum. semel la-
pidatus sum. ter naufragium feci. nocte et
die in profundo maris fui. In itineribus se-
pe. periculis fluminum. periculis latronum.
periculis ex genere. periculis ex gentibus.
periculis in ciuitate. periculis in solitudine.
periculis in mari. periculis in falsis fratri-
bus.

Propositis rationibus sue commendationis et causis quare
supporandus est: hic consequenter incipit se comenda-
re. Et circa hoc duo facit. Primo enim adequat se pseu-
do et alijs qui commendabant se. Secundo preferit se eis
ibi. Et minus sapiens etc. Adequat autem se apostolus
eis in gloria. Est autem gloria duplex. Una secundum carnem
que modica est et contemnenda. Unde ipse dicit Phil. 3.
Sed que mihi fuerunt lucra arbitratu etc. Alia est secundum
christum quia magna gloria est sequi dominum Eccl. 23.
Et hec est querenda. Gal. ultimo Mihi absit gloria-
ri nisi in cruce etc. Et ideo apostolus adequat se eis quod
ad vtramque gloriam. Et primo quantum ad primam. Secun-
do quantum ad secundam ibi. Ministri christi etc. Et pri-
mo adequat se eis in generali dicens: Recipiat me ins-
ipientem si tamen insipientia est. Et propterea enim loquor
quia si quis ausus est presumere de se et commendare se et
ego possum bene audere et commendare me in eodem in
quo ipse commendat se. quod non subest eis maior causa sue
commendationis quam mihi. Et hoc dico in insipientia id est
dico quod insipienter agam cum tamen ipse sapienter ages

ret cum hoc non faceret pro sui iactantia sed ut pseudo humi-
liaret. supra eodem. Existio me non minus fecisse a ma-
gnis apostolis etc. Secundo cum dicit Hebrei sunt etc.
adequat se eis in speciali. ostendens per singula se parē
eis esse in quibus pseudo gloriabatur. Comendatio au-
tem istorum et gloria erat de tribus. Primo de natione
et lingua quia dicebant se hebreos. Secundo de genere
quia dicebant se esse de genere israel. Tertio de promissio-
ne quia dicebant se esse participes promissionis abra-
he. cum essent de semine eius. Et quantum ad hec tria ad-
equat se eis. Primo quantum ad nationem et linguam dicens:
Hebrei sunt et ego scilicet lingua et natione. Quasi dicat
ita sicut et illi. Et notandum est quod firi quod quidam dicunt he-
brei dicuntur ab abraha quia ante eum defacili non inue-
nitur illud nomen. Potest tamen dici et forte melius quod
dicuntur a quodam hebreo de quo habetur Gen. 11. Tunc
fale. 30. annis et genuit heber. Et sequitur Tunc heber
33. annis et genuit phalech. Et tempore eius fuerunt diuisi
se lingue et lingua hebreorum remansit in familia sua. Ses-
cundo adequat se eis quantum ad genus dicens: Israelite
sunt et ego. scilicet firi ritus. Tertio quantum ad tertium di-
cens Semen abrahe sunt et ego. Et de istis tribus similitudi-
nibus Phil. 3. Si quis aliter sibi confidere videtur ego magis
circumcissus octava die. Quantum ad tertium ex ge-
nere israel de tribu beniamin. quantum ad secundum he-
breus ex hebreis. quantum ad primum Romano. 11. Nam
ego israelita sum ex semine abrahe etc. Sic ergo patet
quod non sum minor eis quantum ad gloriam que est firi car-
nem Sed nec etiam quantum ad gloriam que est firi christum
quia ministri christi sunt id est dicunt se sic ut decipiant
vos. et ego sum minister christi. 1. cor. 4. Sic nos existit
met homo ut ministros christi etc. 3. Qui et nos idone-
os fecit etc. Consequenter cum dicit. Et minus sapi-
ens etc. Prefert se omnibus apostolis et pseudo. Et pri-
mo quantum ad mala perpeffa. Secundo quantum ad bene-
ficia recepta et hoc xij. capitulo ibi. Si gloriari oportet
etc. Circa primum duo facit. Primo preferit se quantum ad
mala que pertulit. Secundo quantum ad modum quo ma-
la vixit. ibi. Damasci prepositus. Circa primum duo fa-
cit. Primo proponit se alijs preferendum. Secundo ostē-
dit in quo sit preferendus ibi. Quia in laboribus etc. Ter-
tio confirmat quedam dictorum ibi. Si gloriari oportet
etc. Dicit ergo Si videoz insipientes vobis. quia comen-
do me et adequo me alijs. quantum magis videoz vobis
minus sapiens si preferam me eis. Et ideo dicit. Non so-
lum sum minister christi sicut et illi. sed ut minus sapiens
firi vestrum iudicium dico quod ego sum plus minister christi
firi illi et quantum ad hoc dicit preferendum esse. Romano.
11. Ministerium meum honorificabo preponendo scilicet
illud ministerio aliorum. In quo autem sit preferendus ostē-
dit dicens: Quia in laboribus etc. Quasi dicat hoc plus
ego. quia sum magis ostensus minister christi. In hoc pro-
mo quantum ad mala illata. Secundo quantum ad mala spō-
te assumpta ibi. In itineribus sepe. Mala autem illata:
Primo ponit in generali dicens: Plus ego sum scilicet
ostensus minister in laboribus plurimis quam illi et si alijs
labores pertulerint. 1. cor. 15. Abundantius omnibus
illis laboraui. Secundo enumerat ista mala in speciali.
et hoc primo quantum ad carceris squalores. Quia in car-
ceribus abundantius scilicet quam illi. Act. 16. Cum mul-
tas plagas illis intulissent scilicet paulo et socijs miserunt
in carcerem. Secundo quantum ad flagelloz dolores. quia
in plagis scilicet ostensus sum. 5. modum aliorum scilicet
modum humane virtutis vel supra modum humane cons-
uetudinis. 5. 11. In plagis. in carceribus etc. Sed contra

Explanatio sancti Thome

1. cor. 10. Fidelis deus qui non permittit vos temptari supra id etc. Non ergo supra modum hanc virtutis. Re spondeo dicendum est quod deus non permittit nos temptari sine adiutorio gratie diuine. Et ideo dicebat apostolus 1. cor. 15. Non autem ego sed gratia dei mecum. Et quantum ad mortis terrorem. Unde dicit In moribus frequent. id est in periculis et terroribus mortis. Unde dicebat ipse Roma. 8. Mortificamur tota die. 1. cor. 15. Quotidie morior propter gloriam vestram. Sed consequenter cum dicit A iudeis quinquies etc. Manifestat duo vltima pericula que perpeffus est. Et primo periculum plagarum. Secundo periculum mortis. Plagaru autem periculum manifestat per ipsa perpeffa a suis scilicet iudeis. Et ideo dicit A iudeis quinquies etc. Notandum est autem si dicitur Deut. 25. Pro mensura delicti erit plagaru modus. Ita duntaxat ut quadragenarium numerum non excedat etc. Ex quo habetur quod homines pro minoribus peccatis debent flagellari. Ita tamen quod flagellatus non recipere ultra. 40. plagas. Iudei autem ut viderentur misericordes semper faciebant citra mandatum legis vantes pauciores quam quadraginta finem quod eis videbatur. Quia ergo odio habebant paulum quando flagellabat eum dimittebant sibi de numero predicto quatenus minus poterant scilicet vnam tantum minus vantes sibi trigintanovem. Et hoc est quod quinquaginta vicibus accepit id est recepti quadraginta plagas minus vna plaga id est trigintanoue. Secundo manifestat pericula perpeffa ab extraneis scilicet a gentibus dicens Ter virgis celus sum. Act. 16. Magistratus scissis eorum tunicis iussit eos virgis cedi. Item 22. Iussit eum tribunus duci in castra et flagellis cedi et torqueri eum etc. Pericula vero mortis illata et primo pericula mortis illata ab hominibus ostendit dicens: Semel lapidatus sum: hoc fuit in ciuitate leaonia ubi obrutus lapidibus fuit quasi mortuus. Act. 14. Lapidantes Paulum eiecerunt eum extra ciuitatem credentes eum mortuum. Secundo pericula mortis illata a periculo nature. et hec sunt specialiter maris et aggrauat ea. Primo ex numero. quia ter naufragium feci id est pertuli. Secundo ex continuitate. quia nocte et die in profundo maris fui quod est grauius. quia ad litteram dicit quod cum plures passus sit naufragium: tamen semel stetit sub aqua per diem et noctem: diuina eum virtute protegente. Unde poterat dicere illud Ione. 2. Et proiecite me in profundum etc. Numeratis autem malis illatis enumerat consequenter cum dicit In itineribus etc. Etiam mala assumpta. Et primo exteriora. Secundo interiora ibi. Preter illa que extrinsecus etc. Mala exteriora exprimit et quantum ad mala que contingunt in itineribus. Secundo quantum ad ea que eueniunt in domibus. Quantum ad primum. Primo ponit multipliciter itinerum dicens: In itineribus sepe scilicet ostensus sum minister christi sustinendo multa duram et grauiam patienter. Romano. 15. Ab hierusalem usque in illiricum etc. Et cum hoc multas alias vias fecit et romam et in hispaniam vadens. ps. Propter verba labiorum tuorum etc. Secundo enumerat pericula itinerum. Et primo premitit minora. Secundo subdit grauius periculum quod est in falsis fratribus. Premittit autem tria finem que multa pericula passus est. Primo pericula finem causas. et hoc vel ex causa naturali. Et ideo dicit Periculis fluminum. Naturaliter enim flumina hyeme excrefcunt et sunt rapida et valde periculosa etc. Aliter ex malitia violenta. et istud ad hoc dicit Periculat latronum quos excitabat ei dyabolus ut vel vestes ei auferret Job. 19. Similiter venerunt latrones etc. Secundo enumerat pericula metum hereticos. et hoc vel ex suis. In die periculis ex genere id est a iudeis procuratis. Aliter ab extraneis

is. et ideo dicit Periculis ex gentibus propter vultum dei predicationem qui cum capere volebant. et sic in suis et in aliis non habebat requiem. Jer. 15. Et quid me genuisti mater mea virum doloris etc. Tertio enumerat pericula istius ad loca. et hoc Aliter quantum ad ciuitates. vnde dicit. Periculis in ciuitate id est in comotionibus ciuitatum contra me. Sicut fuit ephesi et apud corinthios ut patet Act. 18. et 19. Vel quantum ad solitudines et quantum ad hoc dicit. Periculis in solitudine. que erant vel a bestiis malis sic quas do vipera momordit manum suam Act. vltimo. Quando comgregauit sarmenta. Aliter ex penuria ciborum vel istius ad maria. et ideo dicit. Periculat in mari non ex mari. sic. etc. 43. Qui nauigant mare etc. Sed grauius periculum subdit dicens: Periculis in falsis fratribus. id est in falsis christianis et hereticis et in pseudo. Jer. 9. Anusculum a fratre suo se custodiat.

Lectio sexta.

In labore et eruna. in vigiliis multis. In fame et siti. in ieiuniis multis. In frigore et nuditate. preter illa que extrinsecus sunt instans mea quotidiana sollicitudo omnium ecclesiarum. Quis infirmatur et ego non infirmor. Quis scandalizatur et ego non vror. Si gloriari oportet que infirmitatis mee sunt gloriabor. De et pater domini nostri iesu christi scit qui est benedictus in secula quod non mentior. Damasci prepositus gentis arethe regis custodiebat ciuitatem damascenorum et me comprehenderet et per fenestram in porta dimissus sum per murum: et sic effugi manus eius.

Hic consequenter enumerat mala sponte assumpta que sustinentur in domibus. Et enumerat tria mala opposita tribus bonis que sunt necessaria ad vitam domesticam. Primum bonum est requies somni. Secundum est sustentatio cibi. Tertium est fomentum vestis. Requiit ergo somni opponit laborem et vigilias. Quantum ad labores dicit. In labore scilicet manuum. Act. 20. Ad ea que mihi opus erant etc. Et ideo dicit supra. 6. In laboribus quis ad litteram ut dictum est. s. manu sua victum querebat. Et 2. thessalo. 3. Nocte et die laborantes etc. Quantum ad laboris affectum dicit. Et erumna que est defectus et languor consequens ex labore vel ex morbo naturali. ps. Conuersus sum in erumna etc. Quantum vero ad vigiliam dicit. In vigiliis multis: Vel vacando predicationibus de nocte. Aliter operi manuali. Act. 20. dicitur quod pertraxit sermonem usque ad mediam noctem. Sustentationi vero cibi opponit duplicem subtractionem: cibi vniuersalis. que est ex necessitate. Unde dicit. In fame et siti. quia scilicet ad litteram deficiebat sibi aliquando cibus et potus. 1. corinth. 4. Usque in hanc horam etc. Alia que est ex voluntate vnde dicit. In ieiuniis multis scilicet voluntarie assumpsit. et propter exemplum bonum et propter macerationem carnis. 1. corinth. 9. Castigo corpus meum etc. Sy contra Matt. 6. Nec omnia adiciuntur vobis. scilicet temporalia. Quare ergo in fame et siti? Respondeo dicendum est quod quando expedit adiciuntur nobis scilicet temporalia et propter utilitatem nostram. sed aliquando expedit carere eis. Fomentum vero vestis opponit vniuersalem

in epistolā II ad Corinthios XII

parte nature. Unde dicit. In frigore. Aliud ex parte inopie. Unde dicit. Et nuditate scilicet ostensus sum: scilicet minister christi. prime Corinthio. 4. Audi et instabiles. etc. supra sexto. In necessitatibus. et cetera. Consequenter cum dicit. Preter illa. etc. Enumerat mala assumpta interiora: que causant ex sollicitudine cordis pro pseudo. Bonus autē prelatus dupliciter affligitur pro subditis. Et primo sollicitudine conseruatiōis subditorum. Secundo pro defectu ipsorum. Et istam duplicem afflictionem passus est apostolus. Primum cum dicit. Preter illa que extrinsecus etc. Quasi dicat. Preter omnia que exterius patior et passus sum angit me grauius interior afflictio. Sollicitudo subditorum. Et id dicit. Instantia omnium ecclesiarum magna est et multū grauat: quod multum sollicitat. Luc. 10. Martha martha sollicita es et turbaris erga plurima. etc. Ro. 12. Qui preest sollicitudine. Secūdam afflictionē passus est pro defectu subditorum: et hoc dupliciter. scilicet pro defectu spiritualium. Unde dicit. Quis infirmus est in fide et bono: et ego non infirmior in corde volēs de eo sicut de me. 1. Cor. 9. Factus sum infirmis infirmus. etc. Iere. 9. Quis dabit capiti meo aquam. etc. Item pro defectu corporalium. Quis dicit. Quis scandalizat malo pene. i. quis patit tribulationes et ego non vror igne compassionis. Iste est ignis que dominus venit mittere in terram. Luc. 12. Et attende quod congrue vitur hoc verbo vror: quia compassio preedit ex amore dei et proximi qui est ignis cōsumens: vum mouet ad subleuandas miseras proximorum et purgat ex affectu compassiōis: et per que nobis peccata relaxant. charitas autem illius compassiōis operit multitudinem peccatorum. Vel aliter. Aliquādo enim labitur homo in peccatum ex seipso: et tunc infirmus. Aliquādo autē ex malo exemplo aliorum et tunc scandalizatur. Luc. 17. et Mat. 18. Et homini illi per quem scandalizatur veni. etc. Deinde cum dicit. Si gloriari oportet etc. confirmat quedā dictiones superius. Vel dicit quod supra loquitur quantum ad mala que pertulit cōmendabiliter: hic autē quantum ad mala que vitauit prudenter. Sed quia vitare pericula que surgunt propter fidem videt pertinere ad infirmitatem. Ideo primo premittit quod in illis que infirmitatis sunt vult gloriari. Secundo proponit iuramentū ad cōfirmationē dicendorum sibi. Deus et pater etc. Tertio ostendit modū vitandi ibi Damasci. etc. Proponit ergo primo de quibus gloriatur si debet gloriari dicens. Si pro quia oportet gloriari que sunt infirmitatis mee gloriabor. Quasi dicat. Alij gloriantur in genere et in alijs mundanis reb? Iob. 3. Gloria in cōfusione. etc. Et ego etiā coactus gloriari sum in eis. Tū si gloriari oportet gloriabor in infirmitatibus meis. infra 12. Libenter gloriabor in infirmitatibus meis etc. Secundo subdit quod non mentitur inuocans testimoniū diuinum per modū iuramenti vt credatur sibi dicens. Deus et pater. etc. Tū tria ponit. Unum per quod inducit ad amorem. Unde dicit. Deus Iere. 9. Quis non timebit te. etc. Aliud per quod excitauit ad amorem. Unde dicit. Pater. Jac. primo. Omne datum optimum etc. Mal. primo. Si ego pater vbi est amor meus? Vel fm aliam litterā honor meus. Tertium per quod mouet ad reuerentiam et laudem. Unde dicit. Qui est benedictus deus in secula supra. primo. Benedictus deus et pater. etc. Iste ergo tā reuerendus tā diligendus tam timendus scit quod non mentior scilicet in his que dixi et diciturus sum supra primo. Non enim est apud nos et non etc. Consequenter cum dicit. Damasci prepositus. etc. Ostendit quanta mala vitauit et hoc in quodam particulari periculo. Tū sciendū est quod apostolus primo cepit predicare xpm in damasco. vbi dux

pergeret xpianos capere prostratus est et ad fidem conuersus. Et ideo iudei ad prepositum illius ciuitatis que erat ibi pro aretha rege confugerunt vt paulum caperent et occiderent. Et ideo ille faciebat custodiri nocte et die portas ciuitatis vt dicitur Actuum. 9. Christiani autem qui erant ibi volentes seruare paulum: eum submiserunt in sporta per murum et sic euasit. Hunc ergo modum euadendi tangit apostolus dicens. Vere non mentior de hoc quod dico etiam modo. Nam damasci. etc. id est prepositus qui sub aretha rege genti damascenorum preerat custodiri faciebat inductus a iudeis ciuitatem damascenorum. ad hoc scilicet vt me comprehenderet et comprehensum assignaret iudeis ne amplius predicarem: sed ego per fenestram submissus sum per murum: et sic effugi manus eius scilicet prepositi. Et hoc fuit de mandato domini dicentis. Matthei. x. Si vos persecuti fuerint. etc. Sic michol dauid posuit per fenestram: ne caperetur a saule primi Regi. 19. Sic Raab exploratores dimisit cum fune per fenestram. Josue. 2. Sed hic obiicitur contra apostolum primo quis videtur quod non fuerit sufficienter confusus in domino sed fugit. Respondeo dicendum est quod quod adest humanum auxilium homo non debet confugere ad auxilium diuinum: quia hoc esset tempore deum. sed debet vt illo auxilio quantum potest. Apostolo autem nondum deerat humanum auxilium. Secundo obiicitur quia iob. 10. dicitur. Mercenarius autem et qui non est pastor videt lupum venientem et fugit. Annon videtur quod non fuerit bonus pastor. Respondeo dicendum est quod aliquando queritur persona prelati tantum. aliquādo cum prelato totus populus. Quando ergo queritur prelatus solus tunc debet committere curam alteri et absentare se. Et sic fecit hic paulus. Et ideo dicit glo. quod licet fugeret tamen fuit ei cura de ouibus: bono pastori in celo sedenti eas cōmendando et vtilitati eorum se per fidem preferuando. Quando vero queritur totus grex tunc debet preponere vtilitatem et salutem gregis salutem corporis sui. Nota autem quod est quedam fuga humilitatis quando quis fugit honores: sicut christus fugit. Ios. 6. Cum vidisset quod vellent eum eligere in regem fugit. Sic Saul cum electus fuit in regem abscondit se domini primi Regi. 10. Quedam vero fuga est cautele: quando scilicet fugit pericula vt preferuetur ad maiora. Sic helyas fugit propter lezabel. tertij Regi. 19. Et sic apostolus hic fugit manus prepositi.

Capitulum duodecimum.

I gloriari oportet: non expedit quod dem. Teniam autem ad visiones et reuelationes domini. Scio hominē in xpo ante annos quatuordecim siue in corpore siue extra corpus nescio: deus scit: raptum huiusmodi usque ad tertium celum.

Postea sua cōmendatione quantum ad mala perpeffa: hic consequenter apostolus cōmendans ostendit p̄minentiam sue dignitatis quantum ad bona diuinitus recepta. Prima autem gloriatio fuit de infirmitatibus. Ista vero est de bonis eius. Unde circa hoc duo facit. Primo commendat se de bonis susceptis diuinitus. Secundo excusat se de hac cōmendatione quod hoc fecerit quasi cap